

جمهوری اسلامی ایران

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

شورای گسترش و برنامه ریزی آموزش عالی

برنامه درسی رشته

مذاهب اسلامی

Islamic Religions

مقطع دکتری تخصصی

گرایش

تقریب

Approximation

گروه علوم حوزوی

پیشنهادی دانشگاه غیردولتی - غیرانتفاعی ادیان و مذاهب

بیت

نام رشته: مذاهب اسلامی

عنوان گرایش: تقریب

گروه: علوم حوزوی

دوره تحصیلی: دکتری تخصصی

کار گروه تخصصی: فلسفه و حکمت متعالیه

نوع مصوبه: بازنگری

پیشنهادی: دانشگاه غیرانتفاعی - غیر دولتی ادیان و مذاهب

تاریخ تصویب: ۱۴۰۰/۰۶/۰۲

برنامه درسی بازنگری شده دوره دکتری تخصصی رشته مذاهب اسلامی گرایش تقریب، در جلسه شماره ۱۵ تاریخ ۱۴۰۰/۰۶/۰۲ گروه علوم حوزوی به شرح زیر تصویب شد:

ماده یک- این برنامه درسی برای دانشجویانی که پس از تصویب این برنامه درسی در دانشگاهها و موسسات آموزش عالی مرتبط با گروه حوزوی پذیرفته می‌شوند، قابل اجرا است.

ماده دو- این برنامه درسی، جایگزین برنامه درسی رشته مذاهب اسلامی گرایش تقریب مصوب جلسه ۸۶۷ تاریخ ۱۳۹۴/۰۸/۰۹ شورای عالی برنامه‌ریزی می‌شود.

ماده سه- این برنامه درسی در سه فصل: مشخصات کلی، جدول‌های واحدهای درسی و سرفصل دروس تنظیم شده است و برای اجرا در دانشگاهها و موسسات آموزش عالی مرتبط با گروه علوم حوزوی پس از اخذ مجوز پذیرش دانشجو از شورای گسترش و برنامه‌ریزی آموزش عالی و سایر ضوابط و مقررات مصوب وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، ابلاغ می‌شود.

ماده چهار- این برنامه درسی از شروع سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۰ به مدت ۵ سال قابل اجرا است و پس از آن، در صورت تشخیص کارگروه تخصصی مربوطه، نیاز به بازنگری دارد.

دکتر محمد رضا آهنچیان

دبیر کمیسیون برنامه‌ریزی آموزشی

جمهوری اسلامی ایران
وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
شورای عالی گسترش و برنامه‌ریزی آموزش عالی

برنامه درسی رشته

مذاهب اسلامی

ISLAMIC RELIGIONS

مقطع دکتری

مشمول بر گرایش‌های:

۱. تقریب (approximation)

تهیه‌کنندگان:

امضا

عضو هیات علمی دانشگاه

دکتر علی‌المرتضی

امضا

عضو هیات علمی دانشگاه

دکتر محمد باقر پورمحمدی

امضا

عضو هیات علمی دانشگاه

دکتر مصطفی سلطان

دکتر علی‌اکبر...

• مهر و امضاء •

جدول تغییرات

ردیف	در برنامه قبلی	در برنامه بازنگری شده
۱.	تاریخ مذاهب فقهی (دروس جبرانی)	تاریخ اجتهاد و مذاهب فقهی با تاکید بر مناسبات و مشترکات فقهی مذاهب اسلامی (فقه مقارن) در دروس تخصصی
۲.	تاریخ مذاهب کلامی (دروس جبرانی)	تاریخ و عقاید مذاهب کلامی با تاکید بر مناسبات و مشترکات کلامی مذاهب (کلام تطبیقی) در دروس تخصصی
۳.	تاریخ حدیث و میراث حدیثی مشترک مسلمانان (در دروس جبرانی)	تاریخ حدیث و میراث حدیثی مشترک مسلمانان (در دروس تخصصی)
۴.	مبانی نظری تقریب مذاهب (در دروس اصلی)	مبانی نظری، احکام و آداب تقریب مذاهب (در دروس تخصصی)
۵.	تاریخ و جریان شناسی تقریب در جهان اسلام (دروس اصلی)	پیشینه، تاریخ و جریان شناسی تقریب در جهان اسلام (دروس تخصصی)
۶.	مفهوم شناسی احکام و آداب و اخلاق (دروس تخصصی)	حذف و ادغام در عنوان مبانی نظری و احکام و آداب (دروس تخصصی)

فصل اول

مشخصات کلی برنامه درسی

الف) مقدمه

دوره دکتری مذاهب اسلامی-تقریب یکی از دوره های آموزشی در سطح تحصیلات تکمیلی و در حوزه علوم انسانی است.

تربیت نیروی انسانی آشنا با مذاهب و جریان های فکری جهان اسلام و اندیشه های تقریبی اندیشمندان جهان اسلام و توانایی آنها در تحلیل هر چه بهتر اندیشه های تقریبی و وحدت طلبانه و بررسی نقاط اشتراک و اختلاف فرق با یکدیگر بر اساس متون اصلی جریان های اسلامی و دانستن روش های فکری آنها و بررسی مستقیم از منابع اصلی و تحلیل و نیز آشنایی و مقابله با تفردهای دشمنان اسلام و تدروی های فرقه ای.

ب) مشخصات کلی، تعریف و اهداف

محورها و حوزه مطالعاتی رشته عبارتند از:

- روش ها و عقاید و اندیشه های فرق و مذاهب فقهی و کلامی
- اندیشه های تقریبی و وحدت طلبانه اندیشمندان مسلمان
- جریان های فکری معاصر

اهداف و سیاست ها:

۱. تربیت و تأمین نیروی انسانی لازم و متخصص برای تدریس و مشاوره در مراکز علمی و نهادهای اجرایی و کمک به نیروهای امنیتی کشور
۲. تربیت و تأمین پژوهشگر و محقق در زمینه مسائل و موضوعات مربوط به تقریب مذاهب و وحدت اسلامی
۳. تربیت نیروی متخصص جهت شناساندن فرق و گرایش های مختلف فرق و ظرفیت های تقریبی آنها
۴. دفاع از هویت عقلانی اسلام و ترویج فرهنگ مدارا و رواداری
۵. فراهم ساختن امکانات علمی و تحقیقاتی برای طراحی و اجرای پروژه های پژوهشی در زمینه های مختلف فرقه شناسی و مسایل مربوط وحدت اسلامی و تقریب مذاهب
۶. شناخت عمیق جریان های فکری و کلامی و جریان های تقریبی و ضد تقریبی

پ) ضرورت و اهمیت

وحدت اسلامی و تقریب مذاهب از مسائلی است که همواره توجه اندیشمندان مسلمان را به خود جلب کرده است. توجه به این امر مهم، به ویژه در دوران معاصر که جهان اسلام با مشکلات و چالش های مختلفی رو به رو بوده و گاهی با تفرقه افکنی های بیگانگان دچار تنازعات خانمان سوزی نیز شده، از اهمیت بیشتری برخوردار است. امروزه انواع آزادی تفرقه افکنی ها و عوامل بیرونی و درونی آن در جهان اسلام ما را به سوی درک این مصلحت سوق می دهد که حتی اگر اندیشه ای ضد تقریبی داشته یا به مبانی مذهبی آن اعتقادی نداشته باشیم، از طرح آن صرف نظر کنیم و با تأکید بر وحدت سیاسی - اجتماعی، به پایداری اساس اسلام و جامعه اسلامی بیندیشیم. با اهتمام به این وظیفه دینی و اجتماعی است که می توانیم امت اسلامی را از جایگاه مناسب تری برخوردار سازیم و پشتوانه ای قوی برای عزت آن فراهم کنیم.

دکتری تخصصی مذاهب اسلامی - تقریب / ۶

از این رو، لازم است تلاش خود را در این راه به طرق مختلف افزایش دهیم، ضروری تر این است که این تلاش را معطوف به تقویت و ترویج مبانی مذهبی تقریب ساخته و وحدت اسلامی را بر پایه‌ی عقل و نقل استوار ساخته و ان رادرمجامع علمی دانشگاهی و حوزوی نهادینه کنیم. از این رو با توجه به آگاهی بیشتر از این مهم و نیز درخواست مکرر دلسوزان وحدت امت اسلامی خصوصا دانشجویان، این برنامه درسی تقدیم می‌گردد. باشد که در پرتو آن راه برون رفت از مشکلات امت اسلامی راهموارتر ساخته و الگوی مناسبی برای دیگر جوامع دانشگاهی ارایه دهیم.

ت) تعداد و نوع واحدهای درسی

جدول (۰) - توزیع واحدها

نوع دروس	تعداد واحد
دروس جبرانی	۶
دروس تخصصی	۱۸
رساله	۱۸
جمع	۳۶

ث) مهارت، توانمندی و شایستگی دانش‌آموختگان

مهارت‌ها، شایستگی‌ها و توانمندی‌های ویژه	دروس مرتبط
آشنایی با تاریخ فقه و اجتهاد و مذاهب فقهی و مشترکات فقهی مسلمانان	۱_ پایه
آشنایی با تاریخ احکام و حدیث و مشترکات کلامی و حدیثی مذاهب	۲و۳_ پایه
آشنایی و اجتهاد در تاریخ منابع و نظریه‌های تقریب	۱_ تخصصی الزامی
آشنایی با راه کارها، موانع و چالش‌های تقریب	۳_ تخصصی الزامی
آشنایی با اندیشه‌های تقریب عالمان شیعی و اهل سنت	۲و۴_ تخصصی الزامی
مهارت‌ها، شایستگی‌ها و توانمندی‌های عمومی	دروس مرتبط
آشنایی با اندیشه‌های سیاسی و کلامی معاصر جهان اسلام - جبرانی ۴	
آشنایی با فرقه‌ها و اندیشه‌های اسلامی در عرصه‌های کلام و تصوف و سیاست - جبران ۱ و ۲۲	

ج) شرایط و ضوابط ورود به دوره

فراگیران دوره کارشناسی ارشد و یا سطح ۳ حوزه می‌توانند در این رشته تحصیلات عالی خود را در چارچوب این برنامه طی کنند.

فصل دوم

جدول عناوین و مشخصات دروس

جدول (۲) - عنوان و مشخصات کلی دروس جبرانی

پیش نیاز / هم نیاز	تعداد ساعات		نوع واحد			تعداد واحد	عنوان درس	ردیف
	عملی	نظری	نظری - عملی	عملی	نظری			
	-	۳۲	-	-	☒	۲	تاریخ تصوف	۱.
	-	۳۲	-	-	☒	۲	فرق و مذاهب اسلامی	۲.
	-	۳۲	-	-	☒	۲	روش تحقیق	۳.
	-	۳۲	-	-	☒	۲	تاریخ اندیشه های سیاسی	۴.

جدول (۳) - عنوان و مشخصات کلی دروس تخصصی

پیش نیاز / هم نیاز	تعداد ساعات		نوع واحد			تعداد واحد	عنوان درس	ردیف
	نظری	عملی	نظری - عملی	عملی	نظری			
	۳۲	-	-	-	☒	۲	میراث حدیثی مشترک مسلمانان	۱.
	۳۲	-	-	-	☒	۲	مشترکات فقهی مذاهب اسلامی (فقه مقارن)	۲.
	۳۲	-	-	-	☒	۲	مشترکات کلامی مذاهب اسلامی (کلام تطبیقی)	۳.
	۳۲	-	-	-	☒	۲	چالش‌ها و موانع تقریب مذاهب اسلامی	۴.
	۳۲	-	-	-	☒	۲	جریان‌شناسی تقریب در جهان اسلامی	۵.
	۳۲	-	-	-	☒	۲	شیعه و اندیشه تقریب مذاهب اسلامی	۶.
	۳۲	-	-	-	☒	۲	مبانی نظری، احکام و آداب تقریب مذاهب	۷.
	۳۲	-	-	-	☒	۲	فرق صوفیه و نقش تقریبی آنها	۸.
	۳۲	-	-	-	☒	۲	جریان‌شناسی جهان اسلام و مواضع آنها در قبال تقریب	۹.
						۱۸	جمع	۱۰.

فصل سوم

ویژگی‌های دروس

عنوان درس به فارسی:		تاریخ تصوف	
عنوان درس به انگلیسی:		نوع درس و واحد	
دروس پیش نیاز:		✓ جبرانی	✓ نظری
دروس هم نیاز:			
تعداد واحد:		۲	
تعداد ساعت:		۳۲	

نوع آموزش تکمیلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی □ آزمایشگاه □ سمینار □ کارگاه □ موارد دیگر:

هدف کلی:

شناخت سلسله مهم صوفیان و اندیشه‌ها و روش‌های سلوکی هر یک

اهداف ویژه:

(پ) مباحث یا سرفصل‌ها:

۱. علل و زمینه و آغاز سلسله‌گرایی در تصوف
۲. خرقة، خانقار مرید و مرادی در تصوف
۳. تفاوت و اختلاف در شیوه‌های سلوک
۴. تفاوت و اختلاف در سلسله‌ها و طریقت‌های صوفیانه
۵. معرفی مهم‌ترین سلسله‌های صوفی شیعی از جمله شاه نعمت‌اللهی و گنابادی و ذهبیه و ...
۶. معرفی مهم‌ترین سلاسل صوفی اهل سنت مثل قادریه و نقشبندیه و رفاعیه و شاذلیه و خلوتیه و کبرویه و
۷. ناقدان و مدافعان تصوف و ادله آنان
۸. مهم‌ترین منابع صوفیان

(ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

(ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

- فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال ... درصد
- آزمون پایان نیم‌سال ... درصد

(ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

(چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. جلوه‌های معنویت در جهان اسلام، سید حسین نصر
۲. جستجو در تصوف ایران، عبدالحسین زرین کوب
۳. کشف‌المحجوب، هجویری
۴. عوارف‌المعارف، سهروردی
۵. طرایق‌الحقایق، معصوم علی شاه

عنوان درس به فارسی: فرق و مذاهب اسلامی	
عنوان درس به انگلیسی:	
دروس پیش نیاز:	
دروس هم نیاز:	
تعداد واحد:	۲
تعداد ساعت:	۳۲
نوع درس و واحد	
نظری ✓	جبرانی ✓

نوع آموزش تکمیلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی □ آزمایشگاه □ سمینار □ کارگاه □ موارد دیگر:

هدف کلی:

شناخت فرق و مذاهب اسلامی اعم از کلامی و فقهی

اهداف ویژه:

(پ) مباحث یا سرفصل‌ها:

تاریخ و عقاید مذاهب کلامی از جمله

- اشاعره، ماتریدیه، اهل حدیث، سلفیه، وهابیت، سلفیه جهادی، قادیانیه

- اسماعیلیه، زیدیه، اثنا عشریه، اهل حق، شیخیه، علویان ترکیه و سوریه

تاریخ مذاهب فقهی از جمله:

- مذاهب فقهی اهل سنت از جمله حنفی و شافعی و مالکی و حنبلی

- مذاهب فقهی شیعه اعم از جعفری و اسماعیلی و زیدی

- فقه اباضی و ظاهری و سلفی

(ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

(ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال ... درصد

آزمون پایان نیم‌سال ... درصد

(ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

(چ) فهرست منابع پیشنهادی:

- نهج البلاغه

- مقالات الاسلامیین، ابوالحسن اشعری

- الممل و النحل، شهرستانی

- آشنایی با فرق تشیع و تسنن، مهدی فرمانیان با همکاری جمعی از اساتید
- تاریخ المذاهب الاسلامیه، محمد ابوزهره
- مدخل علم فقه، رضا اسلامی

عنوان درس به فارسی:		روش تحقیق	
عنوان درس به انگلیسی:		نوع درس و واحد	
دروس پیش نیاز:		✓	✓
دروس هم نیاز:		نظری	جبرانی
تعداد واحد:			
تعداد ساعت:			
		۲	
		۳۲	

نوع آموزش تکمیلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی □ آزمایشگاه □ سمینار □ کارگاه □ موارد دیگر:

هدف کلی:

شناخت روش‌های تحقیق و مهارت نگارش پژوهش دانشگاهی

اهداف ویژه:

(پ) مباحث یا سرفصل‌ها:

۱- مفاهیم بنیادی تحقیق

۲- شناخت علمی - علم چیست؟ - تفاوت آن با شبه علم

۳- روش‌شناسی

۴- انواع تحقیق

۵- مراحل تحقیق

۶- نگارش طرح‌نامه (پروپوزال)

۷- پاراگراف‌نویسی

۸- اخلاق پژوهش

(ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

(ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال ... درصد

آزمون پایان نیم‌سال ... درصد

(ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

(چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱- راهنمای نگارش پژوهش دانشگاهی، سعید عدالت نژاد

۲- روش‌شناسی مطالعات دینی، احمد فرامرزی قراملکی

۳- کتاب اصول و روش نگارش دانشگاهی، علی اصغر سلطانی

۴- منهج البحث الجامعی، سید حسن اسلامی اردکانی

۵- نگارش دانشگاهی؛ پاراگراف‌نویسی، علی اصغر سلطانی

عنوان درس به فارسی: تاریخ اندیشه‌های سیاسی		عنوان درس به انگلیسی: Political Thoughts in the Islamic World
نوع درس و واحد	نظری ✓	جبرانی ✓
دروس پیش‌نیاز:		
دروس هم‌نیاز:		
تعداد واحد:		۲
تعداد ساعت:		۳۲

نوع آموزش تکمیلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی □ آزمایشگاه □ سمینار □ کارگاه □ موارد دیگر:

هدف کلی:

شناخت تحلیلی اندیشه‌ها و تفکرات سیاسی متفکران شیعی و اهل سنت در باب حاکمیت و نظریه‌های دولت

اهداف ویژه:

پ) مباحث یا سرفصل‌ها:

۱. طبقه‌بندی دانش سیاسی در اسلام، گرایش‌های مهم فلسفه سیاسی در میان مسلمانان،
۲. سرشت و شاخه‌ها و دوره‌های تاریخ اندیشه سیاسی
۳. پیدایش اندیشه سیاسی
۴. جایگاه سیاست و نظام سیاسی در اسلام
۵. ضرورت برپایی نظام سیاسی در اسلام
۶. نظریه‌های عمده نظام سیاسی (حکومت، خلافت، راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

- فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال ... درصد
آزمون پایان نیم‌سال ... درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. حمید عنایت، اندیشه سیاسی در اسلام معاصر، ترجمه بهاء‌الدین خرمشاهی، تهران، خوارزمی.
۲. داود فیرحی، نظام سیاسی و دولت در اسلام، تهران، سمت.
۳. حسینعلی منتظری، مبانی فقهی حکومت اسلامی، ترجمه محمود صلواتی، تهران، اطلاعات
۴. اندیشه سیاسی متفکران مسلمان، محسن مهاجرنیا
۵. جهاد الشیعة فی العصر العباسی الأول

عنوان درس به فارسی:		میراث حدیثی مشترک مسلمانان	
عنوان درس به انگلیسی:		History of Hadith and Shared Hadith Heritage	
نوع درس و واحد			
تخصصی ✓	نظری ✓		
دروس پیش نیاز:			
دروس هم نیاز:			
تعداد واحد:		۲	
تعداد ساعت:		۳۲	

نوع آموزش تکمیلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی □ آزمایشگاه □ سمینار □ کارگاه □ موارد دیگر:

هدف کلی:

بررسی و شناخت اجمالی تاریخ حدیث در اسلام و سیر تطور تاریخی آن

اهداف ویژه:

پ) مباحث یا سرفصل‌ها:

۱. حدیث در دوران خلفای راشدین	۶. آسیب شناسی و مشکلات حدیث در شیعه و اهل سنت
۲. تاریخ نگارش حدیث و مباحث مربوط به علوم الحدیث	۷. جعل حدیث در اهل سنت، (زمینه‌ها و مصادیق و آثار مربوط به آن)
۳. مهم ترین منابع حدیثی در اهل سنت	۸. میراث حدیثی علوم حدیث در شیعه
۴. مفهوم و قلمرو سنت در شیعه و اهل سنت (تفاوت و اشتراکات)	۹. نقش امامان در رواج حدیث و تبیین سنت پیامبر(ص)
۵. ضوابط و معیارهای نقد و پذیرش حدیث در دو قلمرو شیعی و اهل سنت (تفاوت و اشتراکات)	
- ن) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

- فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال ... درصد
آزمون پایان نیم‌سال ... درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. تاریخ عمومی حدیث، مجید معارف
۲. مقدمه کتاب جامع الأحادیث الشیعه،
۳. احادیث مشترک شیعه و سنی، مجمع تقریب
۶. اضواء علی السنه المحمديه، محمود ابوریه
۴. راویان مشترک، پرویز رستگار

عنوان درس به فارسی: مشترکات فقهی مذاهب اسلامی (فقه مقارن)	
عنوان درس به انگلیسی: The Jurisprudential Points of Similarity of Islamic Sects (Comparative Jurisprudence)	نوع درس و واحد
دروس پیش نیاز:	تخصصی ✓ نظری ✓
دروس هم نیاز:	
تعداد واحد: ۲	
تعداد ساعت: ۳۲	

نوع آموزش تکمیلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی □ آزمایشگاه □ سمینار □ کارگاه □ موارد دیگر:
 هدف کلی:

شناخت تحلیلی مشترکات و موارد وفاق مذاهب اسلامی در مبانی و آموزه های فقهی و فروع عملی در مذاهب فقهی

اهداف ویژه:

پ) مباحث یا سرفصل ها:

۱. مفهوم شناسی، تعریف فقه و اجتهاد، اصول فقه، فقه مقارن
۲. تاریخ و خاستگاه پیدایش فقه و مباحث اجتهادی در قرون نخست
۳. مشترکات اجتهاد و تقلید و شروط و مراتب آن
۴. حکم فقهی مخالفان در مذاهب اسلامی (احکام کافر، غالی، ناصبی و مرتدین و بنات)
۵. قواعد فقهی مشترک
۶. مشترکات در عبادت
۷. مشترکات در معاملات
۸. مشترکات در فقه سیاسی
۹. قواعد اصولی مشترک در قرون نخستین

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

- فعالیت های کلاسی در طول نیم سال ... درصد
 آزمون پایان نیم سال ... درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. المذاهب الإسلامية الخمسة، گروهی از نویسندگان
۲. الفقه علی المذاهب الخمسة، مغنیه
۳. الأصول العامة فی الفقه المقارن، حکیم
۴. الخلاف، شیخ طوسی

عنوان درس به فارسی:		مشترکات کلامی مذاهب اسلامی (کلام تطبیقی)	
عنوان درس به انگلیسی:		The Theological Points of Similarity of the Islamic Denominations (Comparative Theology)	
نوع درس و واحد	تخصصی ✓	نظری ✓	
دروس پیش نیاز:			
دروس هم نیاز:			
تعداد واحد:		۲	
تعداد ساعت:		۳۲	

نوع آموزش تکمیلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر:

هدف کلی:

مطالعه تطبیقی مشترکات و موارد وفاق صاحبان مذاهب کلامی در مبانی کلامی و آموزه های اعتقادی

اهداف ویژه:

(پ) مباحث یا سرفصل ها:

۱. مبانی و قواعد کلامی مشترک
۲. مشترکات کلامی مذاهب اسلامی درباره مخالفان (حکم بانجی، ناصبی، غالی، مخالف و مرتد)
۳. ایمان و کفر و معیارهای آن از نگاه متکلمان
۴. معیارها شاخصه های مشترک در مفهوم و ماهیت بدعت و سنت نزد متکلمان
۵. مشترکات کلامی در حوزه عقل و معرفت شناسی
۶. مشترکات کلامی در توحید و صفات
۷. مشترکات کلامی در رسالت و نبوت
۸. مشترکات کلامی در معاد و حیات اخروی
۹. مشترکات کلامی در امامت و رهبری
۱۰. رویکردهای مشترک اخلاقی

(ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

(ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

- فعالیت های کلاسی در طول نیم سال ... درصد
آزمون پایان نیم سال ... درصد

(ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

(چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. مقالات اسلامیین اشعری، مسائل الإمامة ناشی اکبر، الفرق بین الفرق بغدادی، ملل و نحل شهرستانی،
۲. کشف المراد فی شرح تجرید الاعتقاد علامه حلی و شرح مواقف ایجی، و شرح مقاصد تفتازانی، شرح عقاید السنن، نسفی، تلخیص المحصل خواجه طوسی
۳. نشأة الفكر الفلسفی فی الإسلام، سامی نشار

چالش ها و موانع تقریب مذاهب اسلامی		عنوان درس به فارسی:
نوع درس و واحد	Pathology and the Obstacles in the Way of Proximity among Islamic Denominations	عنوان درس به انگلیسی:
نظری ✓	تخصصی ✓	دروس پیش نیاز:
		دروس هم نیاز:
		تعداد واحد: ۲
		تعداد ساعت: ۳۲

نوع آموزش تکمیلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی □ آزمایشگاه □ سمینار □ کارگاه □ موارد دیگر:

هدف کلی:

شناخت تحلیلی دانشجویان با موانع بیرونی و درونی تقریب و وحدت اسلامی در عرصه های سیاسی، مذهبی و اجتماعی و معرفی موانع کلامی اخلاقی و سیاسی

اهداف ویژه:

(پ) مباحث یا سرفصل ها:

۱. گونه شناسی و اهداف جریان های ضد تقریبی در جهان اسلام (شخصیت ها، نهادها، شبکه ها)
 ۲. اهداف و منافع سیاسی و قدرطلبی
 ۳. تعصبات مذهبی و فرقه ای و طائفی و تأکید بر موارد اختلافی
 ۴. افراط گرایی در میان فرقه های اسلامی (سلفیه و افراطی های شیعه و نقش تخریبی آنها)
 ۵. رواج ادبیات تبشیری و مستبصرسازی به جایی تبیین و رفع شبهات
 ۶. تکفیر و اتهام به بدعت و عدول از دین و مذهب
 ۷. تنوع و تکثر جغرافیای سیاسی و جمعیتی و قومی مسلمانان
 ۸. اختلاف روشها و شیوه های استدلال و بی توجهی به ادبیات نقد و خلط بین انتقاد و امانت
 ۹. أخذ به لوازم دیدگاه ها و تحمیل عقاید
 ۱۰. تأکید بر نمادها و باورهای اختصاصی مذاهب
 ۱۱. مستغفرات، سب و لعن و اهانت به مقدسات مذاهب و عدم ملاحظه نسبت به عواطف مذهبی دیگران
- (ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

(ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت های کلاسی در طول نیم سال ... درصد
آزمون پایان نیم سال ... درصد

(ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

(چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. الفتنة المذهبية أسباب و آليات المواجهة، جمعی از اندیشمندان مسلمان

۲. الوحدة الإسلامية دور و تحديات، سيد عباس موسوي
۳. الطائفية و الحرب، فاضل ربيعي
۴. مجموعه مقالات كنفرانس هاي وحدت اسلامي
۵. الأمة بين المذهبية و الطائفية، مجمع جهاني تقریب

عنوان درس به فارسی: جریان‌شناسی تقریب در جهان اسلام		عنوان درس به انگلیسی:
نوع درس و واحد	History and Trends in Proximity in the Islamic World	
تخصصی ✓	نظری ✓	دروس پیش‌نیاز:
		دروس هم‌نیاز:
		تعداد واحد: ۲
		تعداد ساعت: ۳۲

نوع آموزش تکمیلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی □ آزمایشگاه □ سمینار □ کارگاه □ موارد دیگر:

هدف کلی:

بررسی و تحلیل پیشینه تقریب میان مذاهب و مناهج مختلف در مسئله تقریب و راهبرد فقهای بزرگ و زعمای شیعه و سنی و بررسی تفصیلی و نظام مند نظریه‌ها و جریان‌های گوناگون در برخورد با امر وحدت اسلامی و تقریب مذاهب

اهداف ویژه:

پ) مباحث یا سرفصل‌ها:

۱. وحدت اسلامی و تقریب مذاهب اسلامی در منابع اصیل اسلامی
۲. عوامل نقش آفرین در مسئله تقریب (فقهاء و مراجع، رهبران سیاسی، نظام‌های حاکم و دولت‌ها و ..)
۳. تعامل و مناسبات عالمان شیعه و اهل سنت در حوزه‌های مختلف فقهی، حدیثی، کلامی
۴. فرقه‌ها و شخصیت‌های تقریبی در قرون نخست
۵. رویکرد‌های تکثرگرایانه (اجتهادی و پلورالیستی)
۶. رویکرد تأکید بر مشترکات دینی
۷. اصلاح طلبان دینی و وحدت اسلامی
۸. تاریخچه و زمینه‌های تاریخی شکل‌گیری دارالتقریب و اندیشه‌های تقریبی

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال ... درصد
آزمون پایان نیم‌سال ... درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. مجموعه سلسله روادالتقریب، نشر مجمع جهانی تقریب
۲. استراتژی تقریب در اندیشه سیاسی اسلام، سید احمد موثقی

۳. امامان شیعه و وحدت اسلامی، علی آقانوری
۴. رسالة الإسلام، رسالة التقريب،
۵. وحدت اسلامی از دیرباز تا امروز، امیراردوش

عنوان درس به فارسی: شیعه و اندیشه تقریب مذاهب اسلامی		عنوان درس به انگلیسی: Shia and the Thought of Proximity among Islamic Denominations	
نوع درس و واحد		تخصصی ✓ نظری ✓	
دروس پیش نیاز:			
دروس هم نیاز:			
تعداد واحد:		۲	
تعداد ساعت:		۳۲	

نوع آموزش تکمیلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی □ آزمایشگاه □ سمینار □ کارگاه □ موارد دیگر:

هدف کلی:

شناخت عالمان تقریبی شیعه امامیه و آثار علمی ایشان در موضوع تقریب مذاهب اسلامی و شناخت تحلیلی با مبانی تقریبی و چگونگی تعامل و مناسبات آنها با عالمان و پیروان دیگر فرق اسلامی.

اهداف ویژه:

پ) مباحث یا سرفصل‌ها:

۱. ملاک تقریبی بودن عالمان و آشنایی با مبانی و ادله عالمان تقریبی
۲. زیدیه و تقریب
۳. اسماعیلیه و تقریب
۴. اندیشه‌های تقریبی علمای شیعه قرون نخست (قرن چهارم و پنجم)
۵. اندیشه‌های تقریبی علمای شیعه قرون میانی (قرن پنجم تا قرن دهم)
۶. فتاوی اندیشه‌های تقریبی علمای شیعه قرون متأخر و معاصر (قرن دهم تا دوران معاصر)
۷. تعامل و مناسبات متقابل سیاسی و فکری علمای شیعه با حکومت‌ها
۸. تعامل بزرگان شیعی با پیروان دیگر مذاهب
۹. معرفی آثار و تألیفات تقریبی عالمان شیعه
۱۰. حوزه‌های مهم و تأثیرگذار در مباحث تقریبی (قم، نجف، لبنان) در قرن معاصر
۱۱. معرفی طلایه داران تقریب در این حوزه‌ها (بروجردی، قمی، کاشف الغطاء، شرف الدین، زنجانی و...)
۱۲. دیدگاه‌های تقریبی امام خمینی، آیت الله خامنه‌ای، آیت الله تسخیری، آیت الله واعظزاده، شهید محمدباقر صدر، علامه فضل الله، امام موسی صدر، شمس الدین

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال ... درصد

آزمون پایان نیم‌سال ... درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. مجموعه سلسله رواد التقرب، مجمع جهانی تقریب و مجله رساله الإسلام
۲. مقالات مجله الکلمه و اندیشه تقریب
۳. پیشینه تقریب، محمد علی آذرشب
۴. -مجموعه آثار علامه فضل الله و شهید صدر
۵. المعجم الوسيط فيما يخص بالوحدة و التقرب، ساعدی

مبانی نظری، احکام و آداب تقریب مذاهب		عنوان درس به فارسی:
نوع درس و واحد	The Religious Foundations of Proximity among Denominations (The Holy Quran, Tradition and the Way of Life of the People of Household)	عنوان درس به انگلیسی:
تخصصی ✓	نظری ✓	دروس پیش نیاز:
		دروس هم نیاز:
		تعداد واحد: ۲
		تعداد ساعت: ۳۲

نوع آموزش تکمیلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی □ آزمایشگاه □ سمینار □ کارگاه □ موارد دیگر:

هدف کلی:

شناخت احکام و آداب اختلاف و مبانی دینی و تئوریک و سیره پیامبر و اهل بیت در باب وحدت اسلامی و مواجهه با مخالفان

اهداف ویژه:

پ) مباحث یا سرفصل‌ها:

۱. احکام و ضوابط و اقسام اختلاف از نگاه قرآن
۲. قرآن و فرقه گرایی و نزاع و شقاق
۳. معیارها و ضوابط نقد اندیشه‌ها و مناظره و جدال در قرآن
۴. بررسی آیات قرآن درباره وحدت اسلامی و امت واحده
۵. پیامبر اسلام و وحدت امت اسلامی (سیره و سخن)
۶. سیره و سخنان اهل بیت درباره مبانی و راه کارهای وحدت اسلامی و چگونگی تعامل و برخورد با مخالفان مذهبی
۷. مرز بین انتقاد و اهانت
۸. گونه شناسی فرق اسلامی (فقهی، کلامی، سلوکی و ...)
۹. محورهای اختلافات مسلمانان
۱۰. اجتهاد و ضوابط آن در فرهنگ و اندیشه اسلامی
۱۱. ملاک اسلامی بودن فرقه در فرهنگ و اندیشه اسلامی

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

- فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال ... درصد
- آزمون پایان نیم‌سال ... درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. منابع تفاسیری شیعه و سنی در تفسیر آیات مربوط به وحدت و اختلاف امت واحده اسلام
۲. مبانی نظری تقریب، شاکر سلماسی
۳. جامع احادیث الشیعه، جلد ۲۰
۴. وحدت اسلامی از منظر قرآن و سنت، سید محمدباقر حکیم
۵. الوحدة الإسلامية فی الأحادیث المشتركة، شهاب الدین حسینی

عنوان درس به فارسی: فرق صوفیه و نقش تقریبی آنها		عنوان درس به انگلیسی: History of Sufism and Sufi Sects with an Emphasis on their Role in Proximity among Denominations	
نوع درس و واحد		نوع درس و واحد	
تخصصی ✓	نظری ✓		
		دروس پیش نیاز:	
		دروس هم نیاز:	
		۲	تعداد واحد:
		۳۲	تعداد ساعت:

نوع آموزش تکمیلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی □ آزمایشگاه □ سمینار □ کارگاه □ موارد دیگر:

هدف کلی:

شناخت مهمترین سلاسل صوفیه و انشعابات آنها و نحوه دین‌ورزی و سیر و سلوک و صاحبان این مکتب

اهداف ویژه:

(پ) مباحث یا سرفصل‌ها:

۱. جایگاه زمینه های اجتماعی و مذهبی شکل گیری تصوف اسلامی	۴. گروه‌های نخستین تصوف و سیر تطوری تصوف و عرفان
۲. پیام ها و تعالیم اصلی و محتوایی عرفان و تصوف در حوزه های عملی و نظری (اصول جهان‌بینی و سلوکی	۵. معرفی اجمالی شخصیت‌های تأثیرگذار در تصوف و عرفان اسلامی
۳. مکاتب فرقه گرایی و فروع استحسانی و سلسله در تصوف و عرفان	۶. سلسله های صوفی شیعه
	۷. اسبب شناسی تصوف
	۸. نقش تصوف و عرفان در گسترش دعوت اسلامی

(ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

(ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال	... درصد
آزمون پایان نیم‌سال	... درصد

(ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

(چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. التصوف الاسلامی، تاریخ، عقاید، طرق، سلیمان سلیم
۲. جلوه های معنوی در اسلام، سید حسین نصر
۳. عارفان مسلمان و شریعت اسلام، علی آقانوری
۴. تاریخ تصوف در اسلام، قاسم غنی
۵. عرفان نظری، یحیی یثربی

عنوان درس به فارسی: جریان‌شناسی جهان اسلام و مواضع آنها در قبال تقریب		عنوان درس به انگلیسی: Study of Trends in the Islamic World in the Contemporary Era	
نوع درس و واحد	تخصصی ✓	نظری ✓	
دروس پیش‌نیاز:			
دروس هم‌نیاز:			
تعداد واحد:		۲	
تعداد ساعت:		۳۲	

نوع آموزش تکمیلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی □ آزمایشگاه □ سمینار □ کارگاه □ موارد دیگر:

هدف کلی:

شناخت تحلیلی گرایش‌های فکری معاصر در جهان اسلام و افکار و اندیشه‌های متفکران جهان اسلام نیز واکنش‌ها و مواضع فکری، سیاسی و اجتماعی آنان در برابر فرهنگ غرب

اهداف ویژه:

(پ) مباحث یا سرفصل‌ها:

۱. عوامل فکری و اجتماعی ظهور تجددگرایی
۲. تحول در جهان اسلام (سقوط امپراطوری‌ها، ورود استعمار، فتح مصر توسط ناپلئون و...)
۳. پیدایش جنبش‌های اسلامی (قیام‌های عبدالقادر الجزائری، سنوسی، مهدی سودانی، احمد بریلوی و...)
۴. بررسی جریان‌های مختلف سنت‌گرائی در میان مسلمانان مثل وهابیت، إخوان المسلمین، اهل حدیث شبه قاره هند و دیوبندیه و سلفیه شمال آفریقا، جماعت اسلامی پاکستان، انقلاب ایران، حزب الدعوة عراق، طالبان افغانستان، نوریس ترکیه
۵. نهضت‌ها و احزاب اسلامی و سیاسی
۶. بررسی جریان فکری اصلاح طلبی (در این جریان مباحثی همچون احیاءگری، اصلاح طلبی، اصلاح‌گری و به نحوی به کسانی که کمتر شیفته غرب و تعلق خاطر به سنت دارند بررسی می‌شود. در این جریان افکار و اندیشه‌های سید جمال الدین اسدآبادی، محمدعبده، آیت الله نائینی، استاد مطهری، محمد اقبال لاهوری، نقیب العطاس
۷. ظهور پدیده سکولاریسم در جهان اسلام
۸. بررسی جریان نواندیشان دینی و نومعتزله (سر سید احمد خان هند، علی عبدالرزاق، طه حسین، مهدی بازرگان، دکتر علی شریعتی، محمد ارکون، محمد عابد الجابری، نصر حامد ابوزید، سوکارنو، سروش و... پرداخته می‌شود).
۹. رویکردهای مختلف تقریبی این جریان‌ها
۱۰. نقد و بررسی جریان قرآنیون

(ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

(ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال	... درصد
آزمون پایان نیم‌سال	... درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. جنبش های اسلامی معاصر، سید احمد موثقی
۲. سیری در اندیشه سیاسی عرب، حمید عنایت
۳. سازمان ها و جریان های سیاسی در ایران، رسول جعفریان
۴. سیری در تفکر کلامی معاصر، محمدصفر جبرئیلی
۵. روشنفکران عرب و غرب، هشام شرابی، ترجمه عبدالرحمن عالم

